

Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи НБУ»

Препринт серії № UABS DPD/2013/003

Пояснювальна записка

до дипломної роботи
освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр»

**на тему: ПРАВОВІ ЗАСАДИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ
СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В
УКРАЇНІ**

Виконав: студент 6 курсу, групи ЗМП-11
Спеціальність: 8.030401 «Правознавство»
Винниченко В. В.

Керівник: к.ю.н., доц. Завгородня В. М.

Суми – 2013 рік

ВСТУП

Постановка проблеми. Мале і середнє підприємництво є однією з важливих складових ринкової економіки. Воно відіграє велику роль у забезпеченні її сталого розвитку, а також політичної і соціальної стабільності в державі. Завдяки функціонуванню суб'єктів малого і середнього підприємництва створюються нові робочі місця, знижується рівень безробіття, формується середній клас та забезпечується конкурентне бізнес-середовище. У розвинених країнах мале і середнє підприємництво виступає одним з провідних секторів, що значною мірою визначає темпи економічного зростання, експортний потенціал, вносить вагомий вклад у формування доходів бюджетів за рахунок податкових надходжень, пришвидшує науково-технічний прогрес завдяки оперативному впровадженню нових технічних і технологічних розробок.

В той же час, доводиться констатувати, що в Україні потенціал малого і середнього підприємництва використовується недостатньо, а самі підприємці відчують скоріше перешкоди, невпевненість у стабільності умов ведення бізнесу, надмірний адміністративний та податковий тиск, аніж підтримку з боку держави.

Однією з істотних проблем, що заважають розвитку малого і середнього підприємництва є брак інвестицій та відсутність достатніх джерел фінансування, адже фінансується діяльність невеликих підприємств та фізичних-осіб підприємців переважно за рахунок власних коштів. Кредитні ресурси комерційних банків залишаються мало доступними для них, в першу чергу, через високі процентні ставки та відсутність ліквідного забезпечення кредитних зобов'язань. Великою мірою така ситуація зумовлена економічною ситуацією, проте й законодавча база діяльності малого і середнього підприємництва не є задовільною. Чинне законодавство, з одного боку, неефективне, з іншого – не визначає низки важливих питань та не передбачає реальних механізмів сприяння залученню фінансових, в першу чергу, банківських ресурсів до сфери малого і середнього підприємництва.

Актуальність теми. Необхідність формування виваженої державної політики у напрямку створення умов для ефективного розвитку малого і середнього підприємництва та розробки законодавчого регулювання кредитних відносин з урахуванням потреб малого і середнього бізнесу визначають актуальність дослідження правового регулювання банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва.

Інтереси економічного розвитку країни, успішного функціонування банківської системи та економіки загалом вимагають глибокого і всебічного аналізу зазначених відносин та визначення шляхів оптимізації їх правового регулювання.

Ступінь розробленості теми. Проблеми фінансово-кредитного забезпечення суб'єктів малого і середнього підприємництва залишаються малодослідженими у вітчизняній юридичній науці. Здебільшого, публікації на цю тему орієнтуються на економічний бік питання. У працях багатьох

вчених-економістів, наприклад, М.Я. Дем'яненко, Г. М. Карамішевої, О. В. Лютої, А. Г. Новікової, Д. М. Руцишина, Н. М. Смеречинської, Д. О. Харитонович-Яворської та інших має місце ґрунтовний аналіз особливостей та змісту відносин банківського кредитування малого і середнього підприємництва. В юридичній же науковій літературі недостатньо уваги приділяється не лише правовому забезпеченню кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва, а й правовому регулюванню кредитних відносин взагалі. Хоча останнім часом і почали з'являтися окремі праці А. Г. Баришнікова, Є.В. Карманова, О. А. Костютенка, В.П. Нагребельного, С. В. Очкуренка, Г. Ю. Шемшученка та інших, присвячені зазначеному питанню.

Ще менш вивченою є проблематика правового регулювання кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва. Подібні дослідження на монографічному рівні проводилися російськими науковцями (Л. Т. Ібадова), проте, хоча Україна і Російська Федерація мають деякі спільні проблеми у розвитку законодавчого забезпечення кредитування малого і середнього бізнесу, необхідним є розгляд проблеми на вітчизняному ґрунті. Системні ж наукові розробки у цій сфері в українській юридичній науці відсутні.

Метою цієї роботи є визначення сфери цивільно-правового та фінансово-правового регулювання відносин, що складаються в процесі банківського кредитного забезпечення діяльності суб'єктів малого і середнього підприємництва, а також визначення можливостей щодо удосконалення законодавства у цій сфері. Для досягнення зазначеної мети в процесі написання дипломної роботи були поставлені такі **завдання**:

- з'ясувати правовий статус суб'єктів малого і середнього підприємництва як учасників банківських кредитних правовідносин, проаналізувати законодавче визначення та особливості його використання в банківській практиці;
- виявити особливості та зміст банківських кредитних правовідносин за участю суб'єктів малого і середнього підприємництва, правову природу і умови кредитного договору;
- оцінити передбачені чинним законодавством способи забезпечення зобов'язань та вивчити можливості їх використання для забезпечення кредитів, що залучаються суб'єктами малого і середнього підприємництва;
- проаналізувати механізми державного регулювання та державного стимулювання банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва в Україні і зарубіжних державах з високими показниками розвитку малого і середнього бізнесу;
- визначити шляхи вдосконалення правового регулювання державного стимулювання залучення банківських кредитних ресурсів до фінансування малого і середнього підприємництва;
- проаналізувати виконання норм і стандартів щодо санітарно-гігієнічних умов роботи та безпеки в надзвичайних ситуаціях на Приватному науково-виробничому підприємстві «Аверса»

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження магістерської роботи стали відносини, які складаються в процесі кредитного обслуговування суб'єктів малого і середнього підприємництва, перш за все, відносини між комерційними банками і позичальниками, між Національним банком України та комерційними банками, між позичальниками та органами державної виконавчої влади. Предметом дослідження стали нормативно-правові акти, які регулюють зазначені відносини, зарубіжне законодавство, локальні нормативні акти комерційних банків, а також наукові праці вітчизняних і іноземних учених з питань, досліджуваних у роботі.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи складають наступні методи дослідження:

- загальнологічні методи (аналіз, синтез, дедукція, індукція) – сприяли послідовності, цілісності понять, суджень та висновків;
- діалектичний метод дозволив дослідити проблеми, що виникають у процесі кредитної діяльності, в єдності їх соціального змісту і правової форми;
- історичний – забезпечив можливість при проведенні дослідження окреслити хронологію становлення та розвитку окремих правових явищ, зв'язків, врахувати стан нормативно-правового регулювання відносин з урахуванням внесених до законодавства змін і доповнень;
- порівняльно-правовий – дозволив визначити підходи до визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва, регулювання їх кредитування банківськими установами в зарубіжних державах та запропонувати шляхи вдосконалення вітчизняної законодавчої моделі.

Ступінь вирішення проблеми в дослідженні та практичне значення одержаних результатів. Результати проведеного дослідження представляють собою узагальнення теоретичних положень щодо правового регулювання банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва. Автором вивчено чинні нормативно-правові акти України, банківську практику у зазначеній сфері, зарубіжний досвід у галузі державної підтримки малого і середнього бізнесу, розроблено рекомендації щодо вдосконалення законодавства України з метою збільшення обсягів банківських кредитних ресурсів, що залучаються для фінансування малого і середнього підприємництва. Елементи наукової новизни результатів дослідження, проведених в рамках дипломної (магістерської) роботи полягають у:

- проведенні порівняльного аналізу нормативного визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва та підходів до сегментації клієнтів-позичальників, сформованих у банківській практиці, розробці пропозицій щодо вдосконалення законодавчої дефініції відповідно до завдань стимулювання розвитку окремих сфер господарювання, які є пріоритетними для вітчизняної економіки, а також встановлення єдиних орієнтирів для банківських установ, які дозволять отримувати достовірну інформацію про залучення кредитних ресурсів та потреби сектору у фінансуванні;

- встановленні особливостей використання способів забезпечення зобов'язань у банківських кредитних відносинах за участю суб'єктів малого і середнього підприємництва. Зокрема, визначено, що кризова економічна ситуація в Україні фактично унеможливує застосування таких способів забезпечення кредитних як гарантія та порука. Неустойка (штраф, пеня) при несвоєчасному поверненні кредиту лише збільшує суму боргу і не створює правових механізмів для повернення кредиту. Використання ж застави, а також т.зв. нетрадиційних способів забезпечення зобов'язань суттєво ускладнено як через юридичні перепони, так і в силу особливостей функціонування малого і середнього бізнесу. Обґрунтовано, що основним напрямом удосконалення правового регулювання способів забезпечення кредитних зобов'язань повинне стати підвищення привабливості та ефективності заставних механізмів;

- доведенні, що укладення договору зворотного продажу майна позичальника може бути ефективним способом забезпечення виконання ним своїх кредитних зобов'язань. Проте чинне законодавство дозволяє комерційним банкам укладати подібні договори лише стосовно цінних паперів (договори РЕПО). Виходячи з цього, наголошується на необхідності внести зміни до закону України «Про банки і банківську діяльність» і дозволити комерційним банкам укладати договори зворотного продажу і щодо інших видів рухомого та нерухомого майна. Крім того, вноситься низка пропозицій щодо удосконалення правового регулювання іпотеки, а також застави рухомого майна;

- визначенні напрямків створення правового механізму державного стимулювання банківського кредитування малого і середнього підприємництва. Пропонується переглянути систему державної фінансово-кредитної підтримки малого і середнього підприємництва, відмовившись від прямого кредитування фондами підтримки підприємництва, що через незначні обсяги не справляє суттєвого впливу на ситуацію, і запровадивши на загальнодержавному рівні компенсацію частини відсотків за кредитами комерційних банків.

Обсяг і структура дипломної (магістерської) роботи. Дипломна (магістерська) робота складається із вступу, чотирьох розділів, що включають 10 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи становить 123 сторінки, з них 104 основного тексту, список використаних джерел міститься на 12 сторінках (101 найменування).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, її актуальність, стан вивчення, сформульовано мету і завдання, визначено теоретичну базу, ступінь вирішення проблеми, теоретичне і практичне значення отриманих результатів дослідження.

Перший розділ «Загальна характеристика правового статусу суб'єктів малого і середнього підприємництва як учасників кредитних правовідносин» присвячений теоретичному аналізу нормативного визначення та правового становища вказаних суб'єктів, особливостей фінансування їхньої діяльності. У першому підрозділі першого розділу аналізується поняття суб'єктів малого і середнього підприємництва, еволюція його законодавчої дефініції, зарубіжний досвід у питанні визначення зазначених суб'єктів. З'ясовується співвідношення категорій «мале і середнє підприємництво» та «малий і середній бізнес», на підставі чого робиться висновок про їх змістовну тотожність та нормативне значення першої і економічний зміст другої категорії. Досліджуються ознаки, властиві малому і середньому підприємству, та їхній вплив на законодавче регулювання, окреслюється роль малого і середнього підприємництва в ринковій економіці та значення для економіки і соціальної системи України.

Встановлено, що основними критеріями, які використовує вітчизняний законодавець при визначенні суб'єктів малого і середнього підприємництва є середня кількість працівників та сума доходу в євро, визначена за середньорічним курсом НБУ, розглянуто особливості встановлення зазначених критеріїв щодо конкретного суб'єкта господарювання. Вказано на недоцільність використання такого показника як середня кількість працівників, оскільки воно включає в себе як штатних працівників, так і осіб, що виконують роботу за замовленням суб'єкта господарювання на умовах цивільно-правових договорів. Для недопущення штучного звуження кола суб'єктів малого і середнього підприємництва пропонується використовувати показник середньооблікової кількості працівників.

У підрозділі 1.2. аналізуються сформовані у банківській практиці підходи до сегментації клієнтів-позичальників та особливості визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва у внутрішніх нормативних документах банківських установ. На основі дослідження кредитних політик провідних вітчизняних банків виявлено, що переважна більшість кредитів надається суб'єктам малого і середнього підприємництва в рамках співробітництва з міжнародними фінансовими установами, перш за все, з Європейським банком реконструкції та розвитку. З'ясовано, що підходи банків до визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва як потенційних позичальників істотно відрізняються від передбачених у законодавстві і залежать від таких чинників як 1) параметри співпраці з міжнародними фінансовими установами; 2) особливості кредитних продуктів банку; 3) зацікавленість у обслуговуванні тієї чи іншої сфери економіки; 4) чисельність працівників; 5) обсяг річної виручки (обороту); 6) вартість активів безперервність діяльності за відповідним профілем протягом певного періоду. Зроблено висновок про необхідність вдосконалення законодавчого визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва, диференціювавши відповідно до завдань стимулювання розвитку окремих сфер господарювання, які є пріоритетними для вітчизняної економіки.

Другий розділ «Правовий механізм надання банківських кредитів суб'єктам малого і середнього підприємництва» присвячений аналізу поняття та особливостей банківського кредитування малого і середнього підприємництва, видів і форм кредиту, розкриттю процедури надання кредиту, поняття і змісту кредитного договору, а також дослідженню способів забезпечення банківських кредитних зобов'язань, що використовуються у досліджуваних правовідносинах. У підрозділі 2.1 розглядається поняття і особливості правовідносин у сфері банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва. Пропонується визначати кредитні правовідносини за між банками і суб'єктами малого та середнього підприємництва як сукупність урегульованих правом відносин, які виникають під час перерозподілу матеріальних фондів між учасниками майнового обігу з приводу надання грошових коштів або товарно-матеріальних цінностей на визначений строк (чи з відстрочкою платежу) на умовах платності та зворотності.

Встановлено, що кредитні правовідносини в сфері банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва мають низку ознак, притаманних як кредитним правовідносинам взагалі, так і зумовлених специфікою правового і фінансового становища позичальника. На банківські кредитні відносини поширюються загальні принципи кредитування – зворотність, платність, строковість, забезпеченість та цільовий характер кредиту. Аргументовано, що кредитні ресурси для малого і середнього підприємництва повинні залучатися під невисокий процент і, переважно на середньостроковій або довгостроковій основі. Сучасна банківська система України надати необхідну кількість кредитів на таких умовах не спроможна. Тому держава повинна сприяти стабільному притоку позичкового капіталу до малого і середнього бізнесу, забезпечити надання кредитів на пільгових умовах та гарантувати їх надходження у визначені строки.

У підрозділі 2.2. аналізується процедура кредитування комерційними банками суб'єктів малого і середнього підприємництва. Встановлено, що процес кредитування включає в себе чотири стадії: розгляд кредитної заявки; вивчення кредитоспроможності клієнта, укладення та виконання кредитного договору та кредитний моніторинг. Законодавство, врегульовує лише одну з цих стадій – укладення та виконання кредитного договору, залишаючи інші поза сферою правового регулювання, незважаючи на те, ці стадії мають не меншу важливість як для банку, так і для позичальника. Тому попередні стадії, як правило, визначаються внутрішніми нормативними документами комерційного банку, а у разі надання кредитів у рамках співробітництва з міжнародними фінансовими установами – також угодами про таке співробітництво. Вказано на необхідність законодавчого врегулювання деяких аспектів попередніх стадій, зокрема, правового режиму відомостей, котрі входять до кредитної заявки. Задля недопущення порушень прав як кредитора, так і позичальника слід визначити повноваження банку щодо витребування та використання таких відомостей, встановити перелік відомостей, які можуть бути витребувані банком, а які – ні.

Підставою для виникнення правовідносин, пов'язаних з банківським кредитуванням, є кредитний договір, що укладається між банком-кредитодавцем та позичальником. Кредитний договір визначає взаємні юридичні права і зобов'язання та економічну відповідальність комерційного банку і клієнта (позичальника) з приводу проведення кредитної операції. Основне завдання кредитного договору полягає у тому, щоб урегулювати весь комплекс взаємовідносин банку з клієнтом (позичальником). Обов'язковими умовами кредитного договору є мета кредиту, сума, строк надання, умови і порядок видачі, та повернення, плата за користування кредитом, вид забезпечення зобов'язань позичальника, права, обов'язки та відповідальність сторін.

У підрозділі 2.3 досліджуються основні способи забезпечення кредитних зобов'язань суб'єктів малого і середнього підприємництва. Ними є застава, неустойка, порука, гарантія та страхування. Встановлено, що сучасна економічна ситуація суттєво утруднює використання таких засобів забезпечення як гарантія та порука. Неустойка (штраф, пеня) є типовим способом забезпечення кредитного зобов'язання проте її застосування збільшує суму боргу і не створює правових механізмів для повернення кредиту. Основним напрямом удосконалення правового регулювання способів забезпечення кредитних зобов'язань повинне стати підвищення привабливості та ефективності заставних механізмів та страхування. Укладення договору зворотного продажу майна позичальника може бути ефективним способом забезпечення виконання ним своїх кредитних зобов'язань. Проте чинне законодавство дозволяє комерційним банкам укладати подібні договори лише стосовно цінних паперів (договори РЕПО). Виходячи з цього, пропонується внести зміни до закону України «Про банки і банківську діяльність» і дозволити комерційним банкам укладати договори зворотного продажу і щодо інших видів рухомого та нерухомого майна.

У третьому розділі «Правове забезпечення державного стимулювання банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва» досліджуються правові засоби підвищення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва на кредитному ринку та заохочення комерційних банків до фінансування його потреб. У підрозділі 3.1 визначається поняття та завдання державного впливу на відносини банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва. Доведено, що цей вплив повинен мати стимулюючий характер і сприяти притоку банківського капіталу до найбільш вразливого сектору вітчизняної економіки – малого і середнього підприємництва, – як у напрямку збільшення обсягів кредитування та зменшення фінансового навантаження на суб'єктів господарювання, так і задля збільшення строків надання кредитів.

Державне стимулювання банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва визначено як комплекс заходів, що вживаються органами державної влади і спрямовані на збільшення обсягів та строків кредитів, що надаються зазначеним суб'єктам комерційними банками.

Проведене в підрозділі 3.2. порівняльно-правового дослідження дало змогу систематизувати апробовані світовою практикою економіко-правові механізми стимулювання залучення банківських кредитних ресурсів до фінансування малого і середнього підприємництва. Для порівняння обрано законодавство в цій сфері країн, які в останні десятиліття демонструють стабільне зростання частки малого і середнього бізнесу у виробництві валового національного продукту загалом, та, зокрема, в обсягах експорту і кількості зайнятого населення (Японія, США, ФРН, Іспанія). Розглянуто також успішний досвід Естонії, що до вступу в ЄС мала схожі з Україною проблеми у розвитку малих і середніх підприємств. На цій основі зроблено висновок про можливість використання в Україні механізмів державного гарантування банківських кредитів та компенсації частини відсоткової ставки за кредитами із державного бюджету.

У підрозділі 3.3. визначено напрямки створення правового механізму державного стимулювання банківського кредитування малого і середнього підприємництва. Пропонується переглянути систему державної фінансово-кредитної підтримки малого і середнього підприємництва, відмовившись від прямого кредитування фондами підтримки підприємництва, що через незначні обсяги не справляє суттєвого впливу на ситуацію, і запровадити на загальнодержавному рівні компенсацію частини відсотків за кредитами комерційних банків.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження правового регулювання правового регулювання банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва дозволяє зробити наступні висновки:

1. Становлення і розвиток малого і середнього підприємництва в Україні є необхідною умовою вирішення комплексу соціальних і економічних проблем, залучення до підприємницької діяльності значної частини незайнятого населення, переорієнтації кредитної і податкової політики на потреби стимулювання виробництва, переходу до інноваційного типу економічного розвитку.

2. Основними критеріями, які використовує вітчизняний законодавець при визначенні суб'єктів малого і середнього підприємництва є середня кількість працівників та сума доходу в євро, визначена за середньорічним курсом НБУ. Підходи банків до визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва як потенційних позичальників істотно відрізняються від передбачених у законодавстві і залежать від таких чинників як 1) параметри співпраці з міжнародними фінансовими установами; 2) особливості кредитних продуктів банку; 3) зацікавленість у обслуговуванні тієї чи іншої сфери економіки; 4) чисельність працівників; 5) обсяг річної виручки (обороту); 6) вартість активів безперервність діяльності за відповідним профілем протягом певного періоду.

3. Законодавче визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва доцільно вдосконалити, диференціювавши відповідно до завдань стимулювання розвитку окремих сфер господарювання, які є пріоритетними для вітчизняної економіки. Крім того, потреба ефективного врегулювання банківського кредитування малого і середнього бізнесу вимагає встановлення єдиних орієнтирів для банківських установ, які дозволять отримувати достовірну інформацію про залучення кредитних ресурсів та потреби сектору у фінансуванні.

4. Кредитні правовідносини за між банками і суб'єктами малого та середнього підприємництва можуть бути визначені як сукупність урегульованих правом відносин, які виникають під час перерозподілу матеріальних фондів між учасниками майнового обігу з приводу надання грошових коштів або товарно-матеріальних цінностей на визначений строк (чи з відстрочкою платежу) на умовах платності та зворотності. Доцільно виділяти дві основні форми кредиту – комерційний та фінансовий кредит, а банківський кредит розглядати як основну і найбільш розповсюджену форму фінансового кредиту. Банківським є кредит, який надається банком виключно у грошовій формі на умовах строковості, платності та цільового використання.

5. Кредитні правовідносини в сфері банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва мають низку ознак, притаманних як кредитним правовідносинам взагалі, так і зумовлених специфікою правового і фінансового становища позичальника. На банківські кредитні відносини поширюються загальні принципи кредитування, до яких слід відносити ті принципи, на яких ґрунтуються відносини між кредитором і позичальником з приводу надання, використання та повернення кредиту.

6. Чинне законодавство не враховує специфіку кредитування як певного розтягнутого у часі процесу, процедури, якою, по суті, є операція банківського кредитування. Процес кредитування включає в себе чотири стадії: розгляд кредитної заявки; вивчення кредитоспроможності клієнта, укладення та виконання кредитного договору та кредитний моніторинг. Законодавство, врегульовує лише одну з цих стадій – укладення та виконання кредитного договору, залишаючи інші поза сферою правового регулювання, незважаючи на те, ці стадії мають не меншу важливість як для банку, так і для позичальника.

7. Підставою для виникнення правовідносин, пов'язаних з банківським кредитуванням, є кредитний договір, що укладається між банком-кредитодавцем та позичальником. Кредитний договір визначає взаємні юридичні права і зобов'язання та економічну відповідальність комерційного банку і клієнта (позичальника) з приводу проведення кредитної операції. Основне завдання кредитного договору полягає у тому, щоб урегулювати весь комплекс взаємовідносин банку з клієнтом (позичальником).

8. Основними способами забезпечення кредитних зобов'язань суб'єктів малого і середнього підприємництва є застава, неустойка, порука, гарантія та страхування. Кризова економічна ситуація в Україні фактично

унеможливиює застосування таких способів забезпечення кредитних як гарантія та порука, використання ж застави, а також т.зв. нетрадиційних способів забезпечення зобов'язань суттєво ускладнено як через юридичні перепони, так і в силу особливостей функціонування малого і середнього бізнесу. Основним напрямом удосконалення правового регулювання способів забезпечення кредитних зобов'язань повинне стати підвищення привабливості та ефективності заставних механізмів. Для цього необхідно чітко регламентувати окремі види застави, створити доступну і просту систему державної реєстрації застав, доцільно законодавчо визначити як спосіб забезпечення виконання зобов'язань укладення угоди зворотної купівлі-продажу. Поступово, з розвитком ринку землі в Україні, потрібно запроваджувати механізми іпотечного кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва, що провадять свою діяльність в сфері аграрного виробництва.

9. Державний вплив на кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва має подвійну мету: по-перше, шляхом регулювання фінансових потоків у малому і середньому бізнесі забезпечити необхідний рівень його діяльності, а по-друге – гарантувати стабільність та надійність фінансово-кредитної системи країни. Державне стимулювання банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва представляє собою комплекс заходів, що вживаються органами державної влади і спрямовані на збільшення обсягів та строків кредитів, що надаються зазначеним суб'єктам комерційними банками

10. Державне стимулювання банківського кредитування має здійснюватися за двома основними напрямками: збільшення обсягів кредитів, що надаються комерційними банками; збільшення строків, на які надаються такі кредити. Аналіз досвіду країн, що мають високі показники розвитку малого і середнього бізнесу (США, Японія, країни ЄС) дає підстави стверджувати, що найкращі результати щодо залучення кредитних ресурсів до фінансування суб'єктів малого і середнього підприємництва дає державне гарантування банківських кредитів та компенсація частини відсоткової ставки за кредитами із державного бюджету. Зазначені механізми не потребують залучення великих обсягів грошових коштів, проте істотно зменшують ризикованість кредитів, послаблюють фінансове навантаження на підприємців та роблять малий і середній бізнес більш привабливим для банків.

11. Надання державних гарантій за залученими кредитами є перспективним напрямком заохочення банків до кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва, проте викликає істотне занепокоєння через свою потенційну корупціогенність. Тож його реальне запровадження буде можливим і ефективним лише після покращення корупційної ситуації в Україні. Першочерговим кроком у напрямку створення правового механізму державного стимулювання банківського кредитування малого і середнього підприємництва має стати на загальнодержавному рівні компенсації частини відсотків за кредитами хоча б для окремих груп малих і середніх

підприємств, перш за все тих, які провадять діяльність, у сфері реального виробництва, здійснюють інноваційні проекти чи проекти у галузі охорони довкілля, енергозбереження інших пріоритетних для вітчизняної економіки напрямках, створюють нові робочі місця.

12. Проведений аналіз стану охорони праці на ПНВП «Аверса» дозволяє відзначити відповідність усім вимогам законодавства та встановленим нормативам щодо санітарно-гігієнічних умов праці. Також виконано усі вимоги щодо безпеки у надзвичайних ситуаціях. Підприємство забезпечене сучасними засобами своєчасного сповіщення про виникнення пожежі та пожежогасіння.

Опубліковані праці

1. Винниченко В. В. Визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва за законодавством України / В. В. Винниченко // Молодіжний науковий вісник Української академії банківської справи НБУ : Серія : «Юридичні науки» : збірник наукових праць студентів, магістрантів та молодих вчених. – № 2 (3). – Суми : УАБС НБУ, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bulletin.uabs.edu.ua/index.php?option=com_bulletin&view=content&serial=jur&id=6

Анотація

Винниченко В. В. Правові засади банківського кредитування малого і середнього підприємництва в Україні; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». - Суми, 2013 рік.

У роботі досліджено сучасний стан правового регулювання банківського кредитування суб'єктів малого і середнього підприємництва в Україні. Проаналізовано нормативне визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва, запропоновано рекомендації щодо його вдосконалення. Розглянуто процедуру кредитування, визначено її стадії, досліджено поняття, особливості та істотні умови договору банківського кредитування. Здійснено аналіз способів забезпечення кредитних зобов'язань та особливостей їх використання у відносинах між комерційними банками та суб'єктами малого і середнього підприємництва. Визначено сутність і завдання державного стимулювання банківського кредитування як важливої форми державної підтримки малого і середнього підприємництва. Вивчено зарубіжний досвід у цій сфері та запропоновано шляхи вдосконалення чинного законодавства.

Ключові слова: кредитні правовідносини, банківське кредитування, суб'єкти малого і середнього підприємництва

Аннотация

Винниченко В. В. Правовые основы банковского кредитования малого и среднего предпринимательства в Украине; Государственное высшее учебное заведение «Украинская академия банковского дела Национального банка Украины». - Сумы, 2013 год.

В работе исследовано современное состояние правового регулирования банковского кредитования субъектов малого и среднего предпринимательства в Украине. Проанализировано нормативное определение субъектов малого и среднего предпринимательства, предложены рекомендации по его совершенствованию. Рассмотрена процедура кредитования, выделены ее стадии, исследовано понятие, особенности и существенные условия договора банковского кредитования. Проведен анализ способов обеспечения кредитных обязательств, и особенностей их использования в отношениях между банками и субъектами малого и среднего предпринимательства. Установлены сущность и задачи государственного стимулирования банковского кредитования как важной формы государственной поддержки малого и среднего предпринимательства. Изучен зарубежный опыт в этой сфере и предложены пути совершенствования действующего законодательства.

Ключевые слова: кредитные правоотношения, банковское кредитование субъекты малого и среднего предпринимательства.

Summary

Vinnichenko V. Legal Framework Bank Lending to Small and Medium Business in Ukraine, State Higher Educational Institution "Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine." – Sumy, 2013.

The paper is devoted to the current state of the legal regulation of bank lending to small and medium enterprises in Ukraine. The statutory definition of small and medium business is analyzed. Author provides recommendations for its improvement. A procedure for lending, select the stage, explore the concept, features, and essential terms of the contract of bank lending are investigated in the paper. The special ways to provide credit obligations are identified. The nature and objectives of the public regulation of bank lending as an important form of state support for small and medium businesses are examined. The author studies the international experience in this area and suggests ways to improve the law.

Keywords: credit relationship, bank lending, small and medium businesses.